

СТАНОВИЩЕ

от Джеймс Борислав Йоловски,

доцент във Висшето училище по застраховане и финанси, доктор по икономика

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Дженис Сина

Тема: *Арбитражът като форма за алтернативно разрешаване на спорове и приложението му при финансови спорове (Arbitration As a Form Of Alternative Dispute Resolution And Its Application In Financial Disputes).*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 259 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема Арбитражът като форма за алтернативно разрешаване на спорове и приложението му при финансови спорове (Arbitration As a Form Of Alternative Dispute Resolution And Its Application In Financial Disputes) за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Дженис Сина.

Предадените от кандидатката материали включват пълен пакет документи по представен опис: дисертационен труд на английски език, автореферат на български и на английски език, списък на публикациите по темата на дисертационния труд, резюмета и пълен текст на тези публикации, справка за изпълнението на националните минимални изисквания, както и декларация за оригиналност и достоверност. Докторантката е приложила 3 бр. статии, публикувани в изданията на ВУЗФ – „VUZF Review“ и „Пари и култура“.

Документите съответстват на изискванията, заложили в нормативната уредба от Закона за развитие на академичния състав на Република България, правилника за прилагането му и относимите вътрешни правила на Висшето училище по застраховане и финанси. Документите

са изчерпателни и са организирани в подреден и прегледен вид, който лесно позволява задълбочено и пълноценно запознаване с работата на докторантката.

2. Кратки биографични данни за кандидатката

Не познавам лично кандидатката, поради което оценката ми за нейното професионално и академично развитие е изградена изцяло въз основа на предоставените от нея документи за участие в процедурата, както и от процедурата по вътрешна защита в катедра „Финанси и застраховане“ на ВУЗФ. От приложената автобиография е видно, че нейното образование на Дженис Сина е юридическо и тя има богат практически опит в сферата на правото. Акцент в дейността ѝ през годините са били тъкмо различни финансови аспекти – включително в органа за финансов надзор на Албания. Опитът ѝ включва и дейност като медиатор, която също е свързана с темата на дисертационния труд, а именно алтернативното решаване на спорове.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Тематиката на труда е актуална и значима, доколкото приложението в практиката на арбитража като алтернативна форма за решаване на спорове се повишава. Успоредно с това нараства и изследователския интерес към неговото развитие и проблематиката, която се наблюдава. В допълнение, Дженис Сина разглежда един конкретен аспект – финансовите спорове, което придава на изследването по-конкретен и специфичен характер.

В дисертационния труд Дженис Сина коректно е дефинирала предмет, цели и хипотези на изследването. Правилно са посочени използваните изследователски методи, като е уточнена и времевата рамка на изследването като своеобразно ограничение. Считам, че формулираните цели и задачи могат да бъдат изпълнени с посочените методи и да съответно да защитят хипотезите в труда.

В дисертационния си труд Дженис Сина демонстрира задълбочено познаване на проблема. Информационното осигуряване е реализирано чрез множество източници (115 на брой), които са разнообразни и актуални. В съдържателно отношение тематиката е представена задълбочено в разработката.

Дженис Сина изчерпателно е посочила приложените изследователски методи в уводната част на дисертационния труд. Те включват исторически метод, анализ на съдържание (контент анализ), сравнителен анализ, статистически метод и синтез. Коректно е посочено и приложението на всеки един от методите в различните части за съответните цели на труда. Използваните методи успешно допринасят за потвърждаването на изследователските хипотези.

Предложеният дисертационен труд е с общ обем от 163 страници, от които 9 страници се явяват библиография. Не са представени приложения. Работата е структурирана в шест самостоятелни елемента – увод, четири глави и заключение.

Първата глава на труда е озаглавена „Теоретични основи на арбитража“. Тя има изцяло научен характер и въвежда в проблематиката на изследването. В нея са представени теориите за арбитража, неговата същност, арбитражния процес, видовете арбитраж, неговите предимства, както и другите му алтернативи. Втората глава е посветена на арбитражното споразумение. Тя продължава научно-теоретичния характер, като разглежда същността, видовете и характеристиките на арбитражните споразумения. В трета глава се характеризира с научно-приложен характер, доколкото е посветена на арбитражната процедура. В нея са разгледани различни нормативни и практически измерения, като са представени отделните етапи (стъпки) на арбитражната процедура. Четвъртата глава е озаглавена „Приложение на арбитража във финансовите спорове“. Тя има научно-емпиричен характер, като приложните аспекти са по-силно изразени и в структурно отношение заемат по-голяма дял от главата. Първата част от нея разглежда конкретните специфични особености на арбитража при финансовите спорове. Следващите части се фокусират върху арбитража в международното банкиране и финанси включително с разглеждането на различни индикатори.

Избраната от Дженис Сина структура на дисертационен труд е разгърната в последователен, хронологичен и съдържателен ред. В съдържателната си част структурните елементи напълно отговарят на обема и дълбочината на осъществяването на изследване. Между отделните части са осъществени подходящи логически връзки, които допринасят за по-ефективно възприемане на научното изследване и по-успешно аргументиране на изследователските хипотези.

Някои единични виждания на автора не съответстват напълно на моите лични разбирания. Въпреки това те са достатъчно задълбочено обосновани в дисертационния труд. По тази причина не бих могъл да приема, че това обстоятелство има отношение към достойнствата на предложеното научно изследване.

Така представения труд ми дава известни основания да приема, че се съдържат научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че кандидатката притежава задълбочени теоретични знания по съответната научна област и способности за самостоятелни научни изследвания.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Заклучението на дисертационния труд представя синтезирано основните изводи от същественото от Дженис Сина изследване. По мое мнение обаче е необходимо по-ясно изразяване на личното ѝ мнение, а също и открояване на приносните моменти в труда. Тези приноси са изчерпателно изброени в автореферата. В дисертацията те се наблюдават, но в заключението липсва ясна, точна и изчистена формулировка. По мое мнение дефинираните 8 приноса в автореферата могат да бъдат обединени в 4 или 5. Въпреки тези съображения цялостната ми лична ми оценка е, че в труда се наблюдават научни и научно-приложни приноси.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В комплекта документи, предоставен от докторантката, се установява наличието на 3 бр. публикации по темата на труда. Всички те са английски език. Характеризират се с високо качество и са относими към разглежданите въпроси в труда. Материалите представляват статии, публикувани в списанията на ВУЗФ – “VUZF Review” и „Пари и култура“. Чрез тях се покриват 30 точки, съобразно минималните национални изисквания.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Предоставените от Дженис Сина материали свидетелстват, че тя покрива определените със съответните нормативни документи национални минимални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“ (80 точки) в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика, а именно 50 точки от представения дисертационен труд по група от показатели А, Показател 1 и общо 30 точки за представените публикации (по 10 т. за всяка) по група от показатели Г, Показател 7.

7. Автореферат

Към дисертационния труд е приложен автореферат в общ обем от 34 страници. Той представя структурата и съдържанието на разработката, основните проблеми, методологията на изследването и публикациите по темата. Основното изложение е 27 страници, което по мое мнение не е напълно достатъчно, за да представи синтезирано в цялост целия труд (с обем 163 стр.).

Докато в дисертационния труд приносите биха могли да бъдат открити по-добре, то в автореферата са формулирани и представени синтезирано осем приноса с научен и научно-приложен характер. По мое мнение формулировката им може да бъде оптимизирана, като някои от тях могат да бъдат интегрирани един с друг. Включена е декларация за авторство и

оригиналност. В общ план авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията и утвърдените добри практики за подобни разработки.

8. Критични забележки и препоръки

Единствената ми съществена забележка към кандидатката се отнася до формулировката на приносите, която би могла да бъде по-прецизна. Приносите се установяват в дисертационния труд, но по мое мнение следваше да бъдат изрично посочени в заключението, а не само в автореферата. Тази моя позиция не променя цялостното ми позитивно впечатление от представените материали. Нямам въпроси към кандидатката. Препоръчвам на докторантката да продължава изследователската си работа, като реализира публикации в реферирани и индексирани бази данни, както и в съавторство.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси. Нямам съмнения относно личното участие на докторантката и не съм установил наличие на плагиатство.

Дженис Сина проявява качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Разработеният дисертационен труд демонстрира, че авторът има задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика.

С оглед гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферата към него, постигнатите резултати и приноси. Предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Дженис Сина в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

13.08.2023 г.

Изготвил:

/доц. д-р Джеймс Йоловски/